

SZAKMAI KÖZLEMÉNYEK

Csonka Csilla

Az infinitívusz helye a magyar mint idegen nyelv oktatásában¹

Bevezetés

Sokszor és sokan elmondták már, hogy a magyar mint idegen nyelv leíró grammatikája csak tárgyat tekintve ugyanaz, mint a magyar anyanyelvűeknek készült leíró nyelvtanok. Valójában ez a nyelvtan egészen más (helyesebben egészen másnak kellene lennie, s mind strukturáltságban, mind súlypontozásban különböznie kellene a hagyományos nyelvtanoktól, s nem egyszer olyan dolgokról is beszélnie kell(ene), amelyek nem, vagy csak nyomokban fellelhetők a magyaroknak készült nyelvtanokban.

Ezen tézis illusztrálására tulajdonképpen bármelyik nyelvi jelenséget ki lehetne választani a fonetikától kezdve az alaktanon, szintaxison át egészen a stilisztikáig, de engem egy nyelvi jelenségnek, a főnévi igenévnek a státusa, egész leírása már régóta izgat, ezért itt és most ezen keresztül szeretném a fent említett tézist illusztrálni.

A főnévi igenév leírása a magyaroknak készült leíró nyelvtanokban

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a főnévi igenevet a magyar anyanyelvűeknek készült nyelvtanokban meglehetősen röviden tárgyalják. Igaz, nem komplikált jelenség, de annál azért mégis bonyolultabb, mind alakilag, mind funkcionálisan, mint ahogy ezt egy-egy nyelvtankönyv elintézi.

¹ Elhangzott a Nemzetközi Hungarológiai Központ által szervezett vendégoktatói továbbképzésen 1999. augusztus 26-án.

Több kézikönyvet kell kézbe venni, s azokból összeszedgetni az adatokat - a legteljesebb az ún. Akadémiai Leíró Nyelvtan -, hogy mindent elmondhassunk vele kapcsolatban. Nekünk pedig szükségünk van a főnévi igenév teljességére, mert a tanítási folyamatban többször is elő kell vennünk.

A főnévi igenév megjelenése a magyar mint idegen nyelv szakkönyveiben

Általánosságban elmondható, hogy a főnévi igenévnek a státusa a magyar mint idegen nyelv tanítási folyamatában is meglehetősen sajátos. A nyelvtanokban ugyanolyan kurtán-furcsán kevés van róluk, illetve talán még kevesebb is, mint a magyaroknak készült leíró nyelvtanokban, a tankönyvekben pedig az a kevés is szétdarabolva, több részletben, későn, s akkor is hiányosan.

Általános, hogy a magyar mint idegen nyelv tankönyveiben az első leccékben az igéknek csak az egyes szám 3. személyű alakját adják meg, s egyszerűen elhallgatják, hogy van ezeknek az igéknek egy infinitívuszi formájuk is, ugyanúgy, ahogy az angolban is van to go, to dance forma, a németben gehen, tanzen, az oroszban идти, танцевать stb.

A főnévi igenév elnevezése

Kettős elnevezése van, egy latin: az infinitívusz és egy magyar: a főnévi igenév. Sok nyelvben ugyanígy van, pl. az angolban: the infinitive és the „to” form of the verb, a németben: das Infinitiv és das Nomenverb, az oroszban: инфинитив és неопределённая форма глагола.

Ez a párhuzamosság nagy kincs, s a másik nagy kincs az, hogy ezen a fogalmon minden nyelv ugyanazt érti. (Gondoljunk csak az ellenpéldákra, pl. az objekt vagy az adverb körüli fogalomzavarra!) Az infinitívusz tehát érthető, nemzetközi elnevezés, amelyet mindenki ismer, s amelyen minden nyelvtanuló ugyanazt érti. Örvendjünk neki, végre egy EU-kompatibilis nyelvi jelenség és elnevezés a nyelvünkben, s rögtön az elején. Használjuk fel bátran céljaink érdekében! A magyar elnevezés, a főnévi igenév is találó, s mind nyelvileg mind fogalmilag könnyen elmagyarázható. Már kezdő szinten megmagyarázhatók a komponensek, a fő, a név és az ige szavak, valamint az -j melléknév képző. Gondoljunk csak ismét az ellenpéldákra, milyen nehéz később értelmezni az alanyi ragozás, tárgyas ragozás, ható ige stb. terminus technicusokat!

Az első találkozás a főnévi igenévvel a magyar nyelv tanulósa során

Ahogy már említettem, általános, hogy a magyar mint idegen nyelv tankönyveiben az első leckékben az igéknek csak az egyes szám 3. személyű alakját adják meg, s elhallgatják, hogy van ezeknek (tisztességes) főnévi igenévi formája is.

Aztán amikor eljutunk a rendhagyó igék első csoportjához (a van, jön, megy, tesz, vesz, visz, hisz, eszik, iszik igékhez), a tankönyvek már együtt tanítják a két formát, felismerve, hogy ezen igék infinitívuszát nem lehet sem kikövetkeztetni, sem felismerni tudatos megemléstük nélkül. Átmenetet képeznek az alszik, fekszik, hiányzik, ugrik igék, ezeket az egyik tankönyv rendhagyónak tartja, a másik nem, de infinitívuszi formájukat mindenképpen külön meg kell tanítani. Egyértelműen kihagyja viszont minden tankönyv jó okkal a lő, nő, sző, ró igéket.

Itt már ellentmondást érzek, hiszen jó néhány úgymond „normális igenél” is elég nehéz kikövetkeztetni a főnévi igenévi formát (pl. lakik→lakni, játszik→játszani, hiányzik→hiányozni stb.), s ha ezt időben nem tanítjuk meg a diákoknak, sok olyan problémát okozunk, amelyek megelőzhetőek lettek volna.

Tegyünk most egy kis nyelvészeti kitérőt, s nézzük meg, mi mindennek kellene benne lennie az infinitívusról egy teljességre törekvő, nem magyar anyanyelvűeknek készült nyelvtanban, ill. tanári kézikönyvben, ha lenne ilyen.

A főnévi igenév képzése, kapcsolódási szabályai

A főnévi igenév képzője nagyon termékeny képző, amelyet minden ige felvehet. A köznyelvi formák mellett: -ni, (-nni), -ani/-eni, (pl. táncolni, tenni, játszani, tölteni) van egy általános nyelvjárási alakváltozat: -nyi, -anyi/-enyi (pl. csinálni, nézni), és van egy marginális nyelvjárási alakváltozat: -nya (pl. sírnya, innya stb.). A nyelvjárási változatok írásban nem jelennek meg.

A magyarban minden igének van mássalhangzóra végződő formája, s az igék ehhez az alakjukhoz kapcsolják a főnévi igenév képzőjét. Az igék többsége a főnévi igenév képzéséhez a -ni képzőformát veszi fel, az -sz/-v-re végződő igéknél azonban a -nni forma lép fel (tesz→tenni, vesz→venni stb.), ám a lő, nő, sző, ró típusúakhoz ismét a -ni forma kapcsolódik (lő→lőni, nő→nőni stb.). Az alszik/fekszik-féle igék (ezek az -sz/-v/-d-t váltakoztatják) a

főnévi igenévi formát a d-s változatból képezik (pl. aludni, feküdni, gazdagodni, dicsekedni, öregedni stb.).

A megy igének a *men alakjához kapcsolódik a képző (menni). A jön ige mindkét töve felveszi a képzőt: jönni~jőni, az egyik a köznyelvi változat, a másik az irodalmi.

Több mássalhangzó, valamint az -ít képző után az -ani/-eni forma lép fel (pl. mondani, érteni, hallani, tanítani, segíteni stb.), de itt már vannak kivételek is: pl. varrni, forrni, zöldellni, szökellni stb.

Kettős alakok a kezdő szinten a hangkivetős formáknál vannak: ugor-ni-ugrani, fürödni~fürdeni, hiányozni~hiányzani stb. A nyelv általában kihasználja a kettősségben rejlő lehetőséget, ennél a képzőnél ritka „fegyelmeztett”, és „fegyelmeztettek” a képződmények is. A különbségek (ha vannak) csak stilisztikaiak, jelentéshasadás, jelentésváltozás csak egy igepárnál áll be: a hajolni~hajlani kettős alak esetében, de a ragozás során ez is elveszik. További kettős alakok: inogni~ingani, sodorni~sodrani, pödörni~pödreni, seperni~sepreni, forogni~forgani (hangzóhiányosak), lézengni~lézengeni, vonagolni~vonaglani, fuldokolni~fuldoklani, virágzani~virágozni, vérezni~vérzeni, hullámozni~hullámozni, ömlöni~ömleni, hajolni~hajlani (hangzóhiányos+ikések), szólni~szólani, állni~állani, szállni~szállani (-l, -ll végűek), szárguladni~szárguldni, küzdeni~küzdni, jönni~jőni (egyéb).

A képzők után magától értetődően oda tehető a főnévi igenév képzője: csináltatni, dolgoztatni, szaladgálni stb., de a ható képző után már problémás a használata. A nyelvben azonban élnek az ilyen alakok: mondhatni, tudhatni (pl. Nem tudhatni, mi mire jó.)

Nem kaphatják viszont a -ni képzőt még figura etymologicákban sem a nincs, sincs és lesz igealakok.

A lenni ige sajátos helyet foglal el a figura etymologicákban, ezekben több infinitívuszi képzővel ellátott formája is van: vanni van, volni volt ~ vóni volt, lehetni lehet. A figura etymologicában még a köznyelvi muszáj is képes igenevesülni: muszájni (nem) muszáj.

Érdekes, hogy más szófajú szóhoz csak nyelvjárásokban járul a -ni képző: Jóni jó, de ... ~Jónak jó, de ... (Nyelvművelő Kézikönyv adata).

A főnévi igenév a frazémákban

Az általánosan ismert szállóige: Lenni vagy nem lenni (Shakespeare: Hamlet) nagyon jól használható a tanításban, kár hogy a tankönyvek (az adott helyen) meg sem említik, a Tessék parancsolni! beszédfordulatot viszont annál inkább.

Mijét használhatjuk fel a főnévi igenévnek a tanítás során?

Két részét használhatjuk fel, egyrészt a benne foglalt (alaki) információ, másrészt őt magát.

Alaki részét jól hasznosíthatjuk, amikor a *jelen idő, kijelentő mód alanyi ragozást* tanítjuk: ahol a főnévi igenévben **-ani/-eni** forma van (pl. tanítani, segíteni, mondani, küldeni), a ragozás során **-asz/-esz**, **-otok/-etek/-ötök**, **-anak/-enek**, **-alak/-elek** ragvariáció lép fel, a *múlt időben* **-ott/-ett/-ött**, **-ettelek**, **ottalak**, *alanyi szerepben* pedig: **-anom/-enem/↔-nöm**, **-anod/-ened/↔-nöd**, **-ania/-enie**, **-anunk/-enünk**, **-anotok/-enetek/↔-nötök**, **-aniuk/-eniük**.

Magát a főnévi igenevet használjuk: a *jövő időnél* (tanulni fogok, írni fogok stb.), *tárgyként* (szeretek táncolni, tud úszni stb.), *alanyként* (tanulni-tanulnom kell, szabad kérdezni~kérdeznie stb.), a *felszólító módban álló mellékmondatok egy részének helyettesítésére*: (pl. Céлом, hogy elmenjek. ~ Céлом elmenni.), a *felszólító módnál* (pl. Beszállni! Tessék leülni!), a *szóképzésnél* (a jelen idejű melléknévi igenév tanulásánál: elintéznivaló, olvasnivaló), *tekintethatározói szerepben*: (pl. Látni látom, de hallani nem hallom.)

További találkozások a főnévi igenéssel (a tanítás sorrendjében)

A jövő idő képzésénél

Sok tankönyv csak ekkor foglalja össze a főnévi igenév képzését. Ha a jövő idő tanítását megelőzi a tárgyi szerepben való előfordulás (pl. szeretek táncolni) megtanítása, ezt az összefoglalást értelemszerűen ott találjuk meg. Magáról a jövő időről alig van mondanivalóm, a tanítás során csak az igekötőkre kell odafigyelni (alapformák: telefonálni fogok/↔el fog menni). Az igekötős igék egész problematikája egy olyan jelenség, amely alapvetően fontos minden részletében a nem magyar anyanyelvűeknek, de nem fontos – mert ösztönösen jól használják – a magyar anyanyelvűeknek.

A következő három téma nagyon sok hasonlóságot mutat egymással, mindháromnál az igék egy bizonyos csoportja mellett használható a főnévi igenév, hol tárgyi, hol alanyi, hol egyéb szerepben (ezen belül igen markáns a célhatározói szerep). Erre a három szerepre általánosságban jellemző, hogy hiányzik az az alap kutatás, amely legalábbis megközelítő pontossággal megadná azoknak az igéknek a teljes listáját, amelyek mellett a főnévi igenevet ilyen szerepben használni lehet.

Tárgyi szerepben

Az első igék, amelyeket a kezdő nyelvkönyvek megemlítenek, s amelyek mellett a főnévi igenév tárgyi szerepben áll általában az akar, tud, szeret, kezd igék, de a relatív teljes ige sor a következő kb. 20 ige: akar, bír, elfelejt, enged, érez, hagy, hall, igyekezik, kezd, kíván, lát, mer, óhajt, próbál, szeret, szeretne, szokott, tessék, tetszik, tud, utál. Nagyon hasznos, ha ezt az ige csoportot különböző szempontok szerint további vizsgálatoknak vetjük alá:

- 1) Ki kell emelni, mert bővebb magyarázatot igényelnek a szokott-szokik, az igyekezik és a tud igék,
- 2) A 20 ige mellett állhat egyszerű főnévi tárgy is (szeret úszni~szereti a kávé), kivéve a mer és a tetszik, tessék igéket,
- 3) Vizsgálandó, hogyan viselkednek az igekötős igék ezek mellett az igék mellett (erről később bővebben).

A minket érintő legfontosabb kérdés azonban az, hogy ezekben a szerkezetekben mikor kell alanyi, és mikor tárgyas ragozást használni? Alanyi ragozást használunk, ha ezen igék mellett csak a főnévi igenév áll tárgyi szerepben. Ám ha a főnévi igenév mellett névszói vagy névmási tárgy is van a szerkezetben, a nem főnévi igenévi tárgy milyensége a meghatározó. Itt lép be a magyaroknak készült leíró nyelvtanokban a halmozott tárgy, kettős tárgy és összetett tárgy (al)fejezetek alatt található információ. Ezt nekünk saját igényeink szerint át kell írunk. A kettős tárgy és az összetett tárgy (szeretek zenét hallgatni, látja anyját jönni) különbözőségének problematikáját nyugodtan összevonhatjuk, s elmondhatjuk, hogy ezekben az esetekben az infinitívuszi tárgy melletti névszói/névmási tárgy milyensége határozza meg, hogy a mondat állítmánya alanyi vagy tárgyas ragozásban áll-e: Meg akarok mindent tudni. Meg akarom az igazságot tudni. Meg akarlak tartani téged. A halmozott tárgy esetében (Szeretek táncolni, olvasni, sportolni, szeretem a klasszikus zenét.) arra kell felhívni a diákok figyelmét, hogy ha új típusú tárgy kerül a felsorolásba, az igeragozást újra kell gondolni.

A másik magyar mint idegen nyelv specifikus probléma: az igekötőhasználat problémája. Ha megvizsgáljuk a listát, akkor az akar, bír, enged, hagy, igyekezik, kezd, kíván, mer, óhajt, próbál, szeret, szeretne, szokott, tetszik, tud igék után az igekötős ige ugyanolyan szabályok szerint mozog, mint a jövő idő képzésénél (pl. fel foglak hívni~fel akarlak hívni), de az elfelejt, érez, hall, lát, tessék, utál igék után csak egy helyes forma van (elfelejtettek felhívni, utálok elkészni stb.)

A nyelvjárások ismerik az ilyen formákat: Adjál ennit! Adjál innit!, ám ez olyan távol áll a köznyelvtől, hogy a magyar mint idegen nyelv tanítása során nyugodtan figyelmen kívül hagyhatjuk.

Alanyi szerepben

Ezt a funkcióját biztos, hogy később tárgyalja minden tankönyv, mert itt már ragozás, személyragozás is van. Alanyként csak akkor léphet fel a főnévi igenév, ha a mondatban állítmányi szerepben a következő melléknév, ige vagy főnév valamelyike áll. A rendelkezésre álló nyelvkönyvekből kigyűjtöttem 14 melléknévet, 8 igét és 7 főnevet, ezek kétségtelenül a leggyakoribbak, de nincsenek arra vonatkozó alap kutatások, igazából hány ilyen szó van. Ezek a szavak: bolondság, bűn, csoda, érdemes, fáj, fölösleges, hiábavaló, hiba, illik, illő, jó, jólesik, kár, kell, kellemes, kellemetlen, késő, kín, kínos, korai, könnyelműség, könnyű, kötelező, lehet, lehetetlen, lehetetlenség, muszáj, nehéz, ostobaság, öröm, rossz, rosszul esik, sikerül, szabad, szükséges, szükségtelen, tanácsos, tilos, van mit stb. s ezek tagadó, múlt és jövő idejű, illetve feltételes és felszólító módú alakjai.

Régi nyelvünkben nemcsak az alanyi szerepű főnévi igenév kapott személyragot, hanem gyakran a tárgyi, illetőleg a határozói szerepű is, ennek maradványai a mai köznyelvi fordulatok az ad, enged, hagy, kér és segít igék mellett: Adj ennem!, Kérj innom!, Engedj bemennem!, Hagyj pihennem! Segíték a csomagot vinned. stb.

Itt is van kettős alany és összetett alany problematika, de igazából ez megint nem a mi problémánk. A kettős alany (pl. A hajó közeledni látszik.) nagyon ritka, s csak a nyelvtanulás végén találkozunk vele (mindig a látszik, hallik, hallatszik, érzik igék után). Az összetett alany (pl. De jó volna gazdag lenni.) képzése nagyon egyszerű, a gond leginkább az, hogy a magyar diákokat meg kell tanítani arra, hogy ez a névszói-igenévi szerkezet a magyar leíró nyelvtanban „összetett alany” minősül.

A magyar mint idegen nyelv tanárainak problémája azonban a ragozási sor megtanítása. Ez legalább olyan komplikált, időigényes fejezete a magyar mint idegen nyelv tanításának, mint egy adott igeragozás megtanítása. Ezen személyragozás megtanításához újból elő kell venni a főnévi igenév (elvileg már kész, automatizált) formáit, fel kell frissíteni az -ani/-eni információt és át kell venni a rendhagyó igéket (kibővítve!). Az itt fellépő szuffixumok vagy két- vagy háromalakúak, s itt van egy speciális jelenség, egy furcsaság is, amely csak itt jelenik meg: az örülni/kötni ↔ küldeni/tölteni igepár kétféleképpen viselkedik, az egyikhez (egyes szám 1. és 2. személyben, valamint többes szám 2. személyben) ö-ző forma járul, másikkhoz nem (örülnöm/kötnöm ↔ küldenem/töltenem). Ez példa nélküli jelenség. A diákok mindig alkudoznak, hogy nem lehetne-e elhagyni a főnévi igenév ragozásának megtanulását, hiszen általában azt mondjuk nekik, hogy mind a ragozott, mind a ragozatlan forma jó. Az az érv, amelyet a magyar leíró nyelvtanok mondanak, hogy

bizonyos esetekben a ragozás megszünteti a kétértelműséget (pl. *A barátomnak vissza kell fizetni a pénzt. Nekem is segíteni kell az új munkatársaknak.*), nemigen hatja meg őket. Az alanyi és tárgyas ragozás problematikáját általában a diákok vetik fel, s nem akarnak hinni a fülüknek, amikor közöljük, hogy itt bizony ilyen nincs, egyformán hangzik : el kell olvasnom egy könyvet, és el kell olvasnom a könyvet.

Nemcsak a **nyelvjárásokban**, hanem a köznyelvben is felbukkan a többes szám 3. személy ragvariánsa, a -niuk/-niük helyett a -niok/-niök forma (aludniuk~aludniok, feküdniük~feküdniök).

A főnévi igenév a mellékmondati felszólító mód helyettesítésére

Ez a problémakör természetesen már csak akkor kerül elő, amikor a felszólító módot megtanítottuk, majd ezt követően azt is, hogy mikor kell a mellékmondatokban felszólító módot használnunk.

Célhatározói szerepben

A legmarkánsabb csoport ezen belül az „azért..., hogy” konstrukcióban szereplő, főleg mozgást jelentő igék egy csoportja: *Azért megyek, hogy ebédeljek.~Ebédelni megyek.* Ez a transzformálás azonban nem végezhető el, ha a mellékmondatban a létige van: *Azért indulok korán, hogy időben ott legyek*→0. A legjellemzőbb ide tartozó igék: jön, megy, utazik, siet, szalad, rohan stb. de: készül „*Készülök nyaralni.*”, volt „*Pihenni voltam.*”.

Tárgyi, alanyi és állandó határozói (vonzat) szerepben

Egyes igék és névszók mellett alternatív módon használhatjuk a főnévi igenevet is, de nem mindegyik mellett. Erre az a magyarázat, hogy a nagyon nehezen értelmezhető „cél”, „szükségesség”, „lehetőség” hármas szemantikai kategória igéi és névszói közül egyesek igen, mások nem tolerálják maguk mellett a főnévi igenevet, s ehhez kell még hozzávenni a már említett „célhatározói alárendelt mellékmondat” kategóriáját. A leggyakoribb szavak: alkalom, enged, felesleges, fél, fontos, hagy, igyekszik, illik, jog, jogos, kedv, vmi kell, vmi kell vmire/vmihez, kényszerít, kényszerül, kénytelen, képes, képesség, képtelen, képtelenség, készül, köteles, kötelesség, kötelező, lehetetlen, lehetőség, mód, ráér, segít, szükséges, szükségtelen, tanít, tilos, vágyik stb.

Néhány példa ezekre a mondattanilag különbözőképpen elemezhető szókapcsolatokra: *Fontos, hogy tanuljunk.~Fontos tanulni. Hagyta, hogy elmenjek.~Hagyott elmenni.*, de: *Megparancsolta, hogy maradjak.*→0

Tekintethatározói szerepben

Ez a már említett figura etymologicák mondatbeli szerepe, jelentése, magyarázata az, hogy a fennálló helyzet milyen megszorítással érvényes: Hallani hallom, de érteni nem értem. Természetesen a főnévi igenév ebben a szerepben csak a nyelvtanulás végén fordul elő.

A felszólító mód képzésekor

Ebben a szerepben a főnévi igenév egyrészt durva, idegenszerű, s csak alárendeltségi viszonyban (pl. katonaság) használatos: Felállni! Leülni!, másrészt már elfogadott: Ebédelni! Lefeküdni! Kezet mosni!.

A másik módozat az, hogy megkerülve a felszólító mód ragozását, egyes szavakkal kombinálva az igazi felszólító mód helyett használjuk: Tessék leülni! Tessenek bejönni! Legyen szíves aláírni! stb. Ez nemcsak nagyon gyakori forma, hanem nagyon praktikus is. Ha nem akarunk magázni, tegezni, nénizni, bácsizni, ezt a formát bátran használhatjuk.

A melléknévi igenév tanításakor

A melléknévi igenév tanításának második szakaszában bukkan fel, amikor a való + főnévi igenév formát tanítjuk. Majd minden igével lehet képezni, de néhányat már egybe is kell írni. A szóvégmutato szótár szerint már egybe kell írni a mondanivaló, tudnivaló, féltenivaló, szégyellnivaló, kívánnivaló, ennivaló, tennivaló, innivaló, harapnivaló, csapnivaló, olvasnivaló, keresnivaló, takargatnivaló, látnivaló, kivetnivaló, kötnivaló, sütnivaló szavakat.

Összefoglalás

1) Hogy nyelvünk agglutináló jellegű, sok problémát okoz a magyar nyelvet tanuló, s újabban igencsak az „angol nyelv grammatikájában” gondolkozó hallgatóinknak. Ezért hasznos, ha főleg a nyelvtanítás elején kiemelten rávilágítunk a közös, az általános jelenségekre. Erre nagyon alkalmas a főnévi igenév (is), mert egyszerű, s teljesen megegyezik - főleg a kezdő szinten - a többi nyelvben meglévővel.

Érdeemes rögtön megtanítani ezt a formát is a favorizált egyes szám 3. személyű forma mellett, mert szükség van rá, egyáltalán nem megterhelő, ad némi ritmikát az igei szótanulásnak, s a főneveknél is két/három alakot tanítunk meg.

- 2) Nemcsak túlélő helyzetben, turista kurzusoknál nagy segítség a „tessék + főnévi igenév” forma, hanem mi tanárok is sokat használjuk: Tessék ki-nyitni a könyveket!, Tessék válaszolni!, Tessék olvasni!.
- 3) Fontos, hogy kiemeljük a magyar nyelvben rejlő általános vonásokat, ezzel ugyanis egy kicsit megpihen a gondolkodás. A diák, ha ismert jelenségre bukkan, megnyugszik, megéli az „otthonosság érzését”. Megkérdőjeleződik ezen kívül a magyar nyelvnek az az ‘imázsa’ is, hogy „más, mint a többi”, „nehéz”, „megtanulhatatlan”.
- 4) Kár lemondani azokról az információkról, amelyek az infinitívuszban benne foglaltatnak mind alaki értelemben, mind magában.
- 5) Többször vissza kell térni az infinitívusz tanítására, hiszen többször (8-szor) van szükségünk rá, s a mai nyelvoktatási gyakorlatra az a jellemző, hogy ezt anélkül tesszük meg, hogy egyszer is tisztességesen megtanítottuk volna.
- 6) Nagyon hiányoznak azok az alapkutatási eredmények, amelyek megnyugtatóan elmondanák, melyek azok az lexémák, amelyek után - különböző szerepben - felbukkanhat a főnévi igenév. Ez kívül reked a magyar anyanyelvűeknek készülő nyelvtanok fókuszán, de nekünk nagyon fontos.

A tanítás kezdetén a főnévi igenév általános tulajdonságaira van szükség, a specifikusak (pl. a személyragozása, a „való+ inf.”) csak később jönnek.

Irodalom

A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan. Budapest, 1970.

BENCÉDY-FÁBIÁN-RÁCZ-VELCSOVNÉ: A mai magyar nyelv. Budapest, 1971.

ADAMIKNÉ JÁSZÓ ANNA: A magyar nyelv könyve. Budapest, 1995.

Nyelvművelő kézisztár. Budapest, 1996.

É. KISS-KIEFER-SIPTÁR: Új magyar nyelvtan. Budapest, 1998.

KERESZTES LÁSZLÓ: Gyakorlati magyar nyelvtan. Debrecen, 1992.

BALOGH-GÁLFY-J. NAGY: A mai magyar nyelv kézikönyve. Bukarest, 1971.

ERDŐS-KOZMA-PRILESZKY: Színes magyar nyelvkönyv. Budapest, 1999.

CHIKÁN-CSONKA-GARAY: Magyar nyelvkönyv (Közgazdász szakirány) (Kézirat). Magyar Nyelvi Intézet, 1996.

KOVÁCSI MÁRIA: Itt magyarul beszélnek. Budapest, 1991.